

Regeringen

Hemställan om att skjuta upp ändringarna i den kommunala kostnadsutjämnningen

I samband med Region Stockholms tertialrapport 2020, RS 2010-1041, uppdrog regionfullmäktige till regionstyrelsen att hemställa hos regeringen om att genomförandet av ändringarna i det kommunala skatteutjämnningssystemet skjuts upp till 2023.

Förändringen genomförs i ett läge då de ekonomiska förutsättningarna för Region Stockholm också av andra skäl har försämrats dramatiskt. Utöver den ökade avgiften till utjämnningssystemet kommer Region Stockholm under flera år framöver att påverkas av covid-19-pandemins direkta och indirekta effekter. Det rör sig dels om direkta merkostnader för vård och minskade intäkter inom främst kollektivtrafiken och tandvården, dels om kostnader under lång tid framöver för att arbeta av den vårdskuld som har byggts upp när patienter inom den planerade vården och tandvården inte har kunnat ges behandling. Utöver detta förutses en historiskt sett mycket kraftig inbromsning av skatteintäkterna.

Bara under 2020 bedöms merkostnader och minskade intäkter till följd av pandemin för Region Stockholm uppgå till närmare sju miljarder kronor, detta enligt en relativt sett optimistisk skatteprognos. Den kompensation som i dagsläget är utlovat från regeringens sida ger inte full kostnadstäckning för alla de merkostnader som följer av Covid-19 pandemin.

Att återstarta Sverige kräver goda förutsättningar för tillväxt och jobb och utvecklingen i huvudstadsregionen kommer att ha stor betydelse för återhämtningen i hela Sverige. En viktig förutsättning är att Region Stockholm kan genomföra framtidssyftande investeringar och genomföra uppskjuten vård – och samtidigt ha ständig beredskap för ytterligare utbrott av covid-19. En tillväxthämmande politik i huvudstadsregionen är alltid olycklig men än mer så i detta kritiska läge.

Stockholmsregionen växer med nära 40 000 nya invånare per år. För att möta den snabba tillväxten genomför Region Stockholm historiskt omfattande investeringar i huvudstadsregionens kollektivtrafik och hälso- och sjukvård. Investeringarna är nödvändiga för att bibehålla god tillgänglighet i transportsystemet och vården samt för att ställa om till ett klimatneutralt transportsystem. Dessa investeringar ökar självfallet Region Stockholms kapital- och driftkostnader, särskilt som det är kostsamt att bygga i ett redan tätbebyggt storstadsområde. Region Stockholms verksamheter måste parallellt planera för ökade andelar barn och äldre och en ökad försörjningsbörda i länet.

Samtidigt ökar Region Stockholms kostnader till det kommunala utjämningsystemet mycket kraftigt, från drygt en miljard kronor 2019 till närmare 3,6 miljarder kronor 2023. Region Stockholm är den enda av Sveriges regioner som netto betalar en avgift till systemet.

Den viktigaste anledningen till den snabba ökningen är den förändring i systemets kostnadsutjämning som beslutades av riksdagen den 20 november 2019. Till och med 2019 fick Region Stockholm ett kostnadsutjämningsbidrag. Enligt den nya modellen betalar Region Stockholm 2020 istället en avgift om 610 kronor per invånare, totalt 1,45 miljarder kronor. Enligt SKR:s preliminära beräkning ökar avgiften 2021 till 721 kronor per invånare, totalt 1,7 miljarder kronor. Avgiften till kostnadsutjämningsberäkningen därefter öka med cirka 200 miljoner kronor per år. Förändringen kompenseras tillfälligt genom ett införandebidrag som dock minskar snabbt och upphör helt från 2023. Region Stockholm har inte någon möjlighet att påverka utfallet.

I grund och botten anser Region Stockholm att det är statens ansvar att utjämna skillnader inom landet. Detta ansvar kan inte ligga på skattebetalarna i Stockholmsregionen, särskilt som de redan står för omkring hälften av statens skatteintäkter. Dagens utjämningsystem, framför allt kostnadsutjämningsberäkningen, omfördelar dessutom stora belopp utifrån parametrar med låg förklaringsgrad för Region Stockholms kostnader vilket undergräver systemets legitimitet. Som ett exempel underskattar utjämningsberäkningen väsentligt kostnaderna för att bygga och driva tunnelbana. Region Stockholm instämmer med Kommunutredningen (SOU 2020:8 Starkare kommuner) om att en bred översyn bör göras av det kommunala utjämningsystemet.

Mot bakgrund av ovanstående hemställer därför Region Stockholm om att ändringarna i den kommunala kostnadsutjämnningen skjuts upp genom att införandebidraget förlängs på 2020 års nivå till åtminstone 2023 då den ekonomiska konjunkturen väntas ha stabiliserats,¹ eller att staten under denna period på annat sätt medfinansierar Region Stockholms avgift till den kommunala kostnadsutjämnningen.

Region Stockholm

Irene Svenonius
Regionstyrelsens ordförande

¹ Införandebidraget utgör 2020 för Region Stockholm 1 885 mkr. Det är mer än vad Region Stockholm betalar i kostnadsutjämningsavgift, men netto blir effekten av den nya kostnadsutjämnningen ändå en försämring jämfört den tidigare modellen.